

מסורת הש"ס

(א) גדרים ח: ית. מוספתא דמיר פ"ב [ע"ש], (ב) מכות כג., (ג) [מבוצות עד:]; (ד) [במדבר ו], (ה) [גדרים כה], (ו) [ויקרא ה], (ז) רש"ל פ"י לענין קרבן, (ח) בדפויי הגויס' שזעמו וכו"ה הריעב"ן,

—●—

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אמר כ"י וכפי שיטה זו י"ס לפרש כל הסוגיא:

—●—

גליון הש"ס

גמ' אמר רבא שבועה שלא אוכל כבר זו. עיין משנות מהרשדים חלק י"ד סי' רמא:

אפי' כל שהוא. שיר נמי מעכב שלא עבר על שבועתו וראוי לשאלה:

מינו דמהניא שאלה כו'. דהא כי אכליה לכזית קמא עדיון כל יומים שזה אסורין עליו ומהניא להו שאלה וכיון דנשאל וקיי"ל^א חכם עוקר גדר מעיקרו ואשתכח דלא הויה שם שבועה כלל הלכך כזית קמא אשתכח

דלא באיסורא אכליה: **ואחר כך נשאל על הראשונה**. אלמא שע"ג דאולא לה

כולה נשאל עליה: **שלא גתא**. פתח

הל מועד את ראש נזרו כדכתיב ו':

דב' אליעזר. במסכת נזירות (דף סג.):

תגלתא מערבא. לשמות יין וליטמא למתים הלכך הוי שויר: **א"ר אשי נזירות קא רמיס כו'**. לעולם משעבר על שבועתו לא חזיא לשאלה ולא מהניא לה שאלה. ודקשיא לך נזירות לאו קושיא היא: **מי גרס לשניה שלא פחול**. כלומר מי גרס לך לומר שהימים המנויים לא לשניה נמנו אלא לראשונה דמיתא אזלא לה ראשונה ותקשי לך ראשונה היתה גורמת לך לומר כן: **ואינה**. והרי גלה החכם לך שחרעתו של זה חרטה ועקר את הראשונה מעיקרא ונמצא מניין המנוי של שניה נמנה וכולה ראשונה אכתי הוה קיימא כשנשאל. אבל ככר שנשבע עליה ואכלה על כדקא עבר לה שבועתו ושוב אין לה שאלה: ה"ג **אמימר אמר אפי' אכלה כולה נשאל עליה דאי בשוגג מחוסר קרבן ואי במזיד מחוסר מלקות** **אכל כפסוהו על העמוד לא: מחוסר קרבן**. וקרבן הוה ליה שויר וכן מלקות למזיד אבל כפתוהו ללקות שוב אין כאן שויר שהרי הוא כאלו לוקא כבר כדשמואל: **הפס רץ**. ונתצוה

במזוסא וזו ואיכא ונקלה אחיך^א כיון שנקלה הרי הוא אחיך (מכות דף כג.):
אמר רבא שבועה שלא אוכל כבר זו אם אוכל זו. נמצאת האחת איסור והאחת תנאי זו שנשבע עליה הוי איסור וזו שיתלה בה הוי תנאי. ואשמועינן רבא דכל שבועה שנשבע על תנאי ותלה דבר בחבירו אין איסור השבועה חל עליו בשעת שבועה אלא בשעת מעשה הראשון הלכך ההיא שעמא שעת שבועה היא ואם באותה שעה זוכר את שבועתו קרינן ביה האדם בשבועה^א וחלה עליו שבועה להתחייב קרבן על השוגג בין שאכל התנאי ראשון בין שאכל האיסור ראשון ובלבד שתהא שגגה^א באכילת האיסור ומלקות על המזיד ובלבד שתהא התראה באכילת האיסור ואם כבר שכח שבועתו בשעת מעשה ראשון לא קרינן ביה האדם בשבועה ואין השבועה חלה עליו לא לקרבן ולא למלקות ומיייתין ליה סייעמא לקמן [ע"ב] ממתימתין דגדרים: **אכל אם הראשונה כו'**. ההיא דתנאי קרי ראשונה שכן היתה סדר שבועתו אם אוכל זו לא אוכל זו. והאי דנקט אכילת התנאי ברישא לאו משום דאי עביד איפכא לא חיילא דודאי חיילא ומתחייב למפרע אלא משום דבעי למימר ראשונה במזיד ושניה בשוגג חייב קרבן ודוקא דהך שניה דאיסור הוא דהויא לה שגגה באכילת איסור דאי בתנאי לא מיייתי קרבן על אכילת האיסור למפרע שהיתה מוזיד ובהיתר שעדיין לא נאסרה עליו ואע"פ שהוא שוגג בשעת אכילה אחרונה שהוא עובר בה על השבועה למפרע שגגה באיסור צעין: **אכל אם הראשונה בשוגג ושניה במזיד פטור**. בשעת אכילה ראשונה כבר שכח^א בשבועתו וכשאכל האיסור היה זכור את שבועתו ועבר עליה במזיד פטור ממלקות ואפי' בהתראה לפי שלא חלה שבועה עליו שהרי בשעת אכילה ראשונה שהיתה שבועה ראויה לחול כבר שכוח היה ולא קרינא ביה האדם בשבועה וכל שכן מקרבן שאין קרבן על המזיד: **ראשונה במזיד ושניה בשוגג חייב**. כשאכל התנאי ראשון היה זכור את שבועתו ואכלו במזיד ובהיתר גמור שהרי לא עליו נשבע והיא אכילה ראשונה במזיד וכשאכל בשניה את האיסור אכלו בהעלם שבועה חייב קרבן והאיל ובאכילה ראשונה זכור הוא את שבועתו ויודע שבאכילה זו אוסר עליו את השניה האדם בשבועה קרינא ביה וחלה עליו שבועה וכשאכל שניה שוגג הרי עבר על שבועתו שוגג וחייב קרבן: **ספיסן בשוגג פטור**. בין שאכל התנאי ראשון בין שאכל האיסור ראשון פטור כדפרישית שהרי באכילה ראשונה שזוהי שבועה ראויה לחול ובאותה שעה היה שכוח ולא חלה עליו השבועה לאסור את השניה עליו: שתיחן

תחלה במזיד האיסור ואח"כ התנאי בשוגג חייב דלא צעין שגגה באכילת האיסור אלא שישגוג בשעה שעובר על השבועה ונריך לדחוק לפירשו הא דקאמר זו בודון עצמה ושגגת חזרתה כו' פטור דהיינו טעמא דפטור על הראשונה אף על גב דהיינו ראשונה במזיד ושניה בשוגג כגון שאכלה בזדון עצמה לגמרי שהיה דעתו לאכול באותה שעה גם התנאי דלאו שז מידיעתו הוא אי נמי כשאוכל השניה בזדון עצמה ובשגגת חזרתה אע"פ שאוכל בהיתר דעלה דידה לא חיילא השבועה מיירי כגון שאינו יודע שיהא פטור עליה לפי שלא היה אדם בשבועה ולשון זדון עצמה משמע מתכוון לאכול באיסור אף על פי שאוכל התנאי הלכך לאו שז מידיעתו הוא ודומק:

שבועות שתיים פרק שלישי שבועות

כה.

אמר רבא שבועה שלא אוכל כבר זו אם אוכל זו. מה שפירש בקונטרס אין שבועה חלה אלא בשעת מעשה הראשון הלכך ההיא שעמא שעת שבועה היא ואם באותה שעה זוכר את שבועתו קרינא ביה האדם בשבועה וחלה עליה שבועה להתחייב קרבן על השוגג

בין שאכל התנאי ראשון בין שאכל האיסור ראשון ובלבד שתהא שגגה באכילת האיסור זה הפי' מנומגס דבאכילת איסור ראשון לא משכחת חיוב קרבן דאי אכלו בשוגג לא קרינא ביה האדם בשבועה ולא חלה עליו שבועה ואי אכלו במזיד הא צעין שגגה באכילת האיסור לפירוש הקונטרס ואי אפשר ליישבו אלא בדומק דמשכחת לה כגון שצשעה שאוכל איסור ראשון לא שכח שבועתו והוי האדם בשבועה אבל בשוגג הוא שאינו יודע שזה הככר שנשבע עליו ואע"פ שמותר לאוכלו תשוב שגגה הואיל ובלגונו לא היה אוכלו לפי שמתאוה לאכול של תנאי או בשום ענין שזריך לאוכלו כגון שנשבע לאוכלו או שמסתכן עליו וכל זה דומק ומה שפי' נמי בסמוך גבי אכל את ראשון כו' האי דנקט אכילת התנאי ברישא לאו משום דאי עביד איפכא לא חיילא דודאי חיילא ומתחייב למפרע אינו ר"ל איפכא מבצא דקאי בה דהיינו שאכל איסור תחלה בשוגג ממש ששכח שבועתו דאי"כ לא חיילא כלל דלא הוי האדם בשבועה ולא צעי נמי למימר שאכל איסור במזיד לגמרי תחלה דאין כאן שגגה בשעת אכילת איסור ואין נ"ל כלל שהיה הקונטרס ר"ל דמתחייב למפרע עדיף דאין כולה מיהו אי שירי ממנה כזית חשוב לאתשולי עליה ואי לא לא: ואקשינן וכי אם אכלה כולה אינו נשאל עליה והא גבי נזירות דמנה הראשונה ושלמה והפריש עליה קרבן וקתני נשאל על הראשונה עלתה השניה בראשונה. ודחי' בשלא כיפר דכיון דלא כיפר עדיין לא השלימה והתניא כיפר כו'. ופריך רב אשי נזירות קא רמיז עלה דשבועה מי גרס לשניה שלא תחול במקום הראשונה הלא הראשונה שהיא בחוקת נזירות כיון שבטלה נמצאת מנינא לשניה: אמימר אמר אפי' אכלה כולה כיון דמחוסר מעשה נשאל עליה מגו דמהניא שאלה למלקות לפטור אם היה מוזיד מהניא נמי אכלה בשוגג לקרבן אבל כפתוהו על העמוד אינו נשאל עליה כדשמואל דאמר כפתוהו על פטור. והא שנייה דאמימר לענין כפתוהו ליתא ולא דמיא לדשמואל דהתם רץ ונפטרי בדינו אחרי כפייתה ודמי כמו שלקה. אבל האי לא רץ ועמוד להלקות ויש לו להשאל עד שילקה וקמייתא דאמימר איתא ושמעתא דבתרא ברורה היא לענין מלקות: אמר רבא שבועה שלא אוכל כבר זו אם אוכל זו (א) ואכל הראשונה בשוגג והשניה במזיד חייב. ראשונה במזיד ושניה בשוגג פטור. שתיהן

למפרע מלקות דאין סברא שימחייב מלקות כיון שאח"כ אכל התנאי בשוגג ועוד דלפירוש ר"ת אדרבה חייב קרבן באכל איסור תחלה במזיד ותנאי בשוגג אלא ר"ל כדפרישית שאכל איסור ראשון וזכור את השבועה אבל אינו יודע שזהו הככר שנשבע עליו ושוב מלמאי בתוס' רבינו אלחנן שכחב שהסופרים טעו וכן ראו' להיות לאו משום דאי עביד איפכא חיילא דודאי לא חיילא שכמו שזאת אינה חלה ופטור אף אותה אינה חלה וכן תבוצ בפירושים אחרים מרש"י ועל מה שפי' בקונט' בין שאכל איסור ראשון תבוצ שלא היה יכול להבין ועוד דומק לפי' הקונטרס דגבי שגגת עצמה חזדון חזרתה בסמוך נריך לפרש דחייב לא קאי אלא אשניה ומשמע דקאי אחרויייה ונראה לפרש דלא מיפטר משום אדם בשבועה אלא על התנאי לחודיה כשאוכלו בשוגג בין בתחלה בין בסוף אבל על האיסור לא חיישינן דבשעת אכילת התנאי הוא דחיילא השבועה עליה הלכך צעין שלא יהא אנוס בה ואותה של תנאי קרי ראשונה כדפי' בקונט' והא דקאמר ראשונה בשוגג ושניה במזיד פטור לאו דוקא נקט הכי דה"ה שניה במזיד תחלה כדפרישית דלא חיילא שבועה עליה כלל כיון שאכל של תנאי בשוגג והא דקאמר נמי ראשונה במזיד ושניה בשוגג חייב לאו דוקא ראשונה במזיד תחלה דה"ה שניה בשוגג תחלה ואח"כ ראשונה במזיד ובלבד שלא יהא זכור בשעה שאכל הראשונה במזיד שכבר אכל השניה שאם היה זכור אי"כ לאו שז מידיעתו הוא שהרי במזיד הביא עצמו לזדי איסור אי נמי אפי' זכור חשיב שז מידיעתו הוא דחמיר ליה לאינוש טפי אכילת האיסור מן התנאי דאמר בריש פ"ב דגדרים (ד' טו). כי לא וזיר בתנאי אבל באיסוריה מיהר וכפי^(א) (השיטה זו י"ס לפרש הסוגיא וכן משמע מתוך פירוש ר"ח דחיילות השבועה תלוי באכילת התנאי אלא דקרי לאיסור ראשונה וגרס איפכא ראשונה בשוגג ושניה במזיד חייב ראשונה במזיד ושניה בשוגג פטור וקרי לאיסור ראשונה לפי שמזכירה תחלה לא אוכל זו אם אוכל זו והא דנקט שתיחן בשוגג לא אינטריך אלא משום דבעי למימני שתיחן במזיד והא דנקט לבסוף אכליה לתנאיה והדר אכליה לאיסוריה ותחלה נקט בלשון ראשונה ושניה לא דק בלישניה ור"ת מפרש כפי' הקונט' דבאכילת מעשה הראשון תלוי חיילות השבועה ובין של תנאי ובין של איסור אם אוכלה תחלה בשוגג לא קרינא ביה האדם בשבועה אלא שמפרש ר"ת דאותה שאוכל תחלה קרי ראשון בין של תנאי בין של איסור ושל בסוף קרי שניה והשתא אחי שפיר הא דנריך לפרש אכליה לאיסור והדר אכליה לתנאי וכשאכל

תחלה במזיד האיסור ואח"כ התנאי בשוגג חייב דלא צעין שגגה באכילת האיסור אלא שישגוג בשעה שעובר על השבועה ונריך לדחוק לפירשו הא דקאמר זו בודון עצמה ושגגת חזרתה כו' פטור דהיינו טעמא דפטור על הראשונה אף על גב דהיינו ראשונה במזיד ושניה בשוגג כגון שאכלה בזדון עצמה לגמרי שהיה דעתו לאכול באותה שעה גם התנאי דלאו שז מידיעתו הוא אי נמי כשאוכל השניה בזדון עצמה ובשגגת חזרתה אע"פ שאוכל בהיתר דידה לא חיילא השבועה מיירי כגון שאינו יודע שיהא פטור עליה לפי שלא היה אדם בשבועה ולשון זדון עצמה משמע מתכוון לאכול באיסור אף על פי שאוכל התנאי הלכך לאו שז מידיעתו הוא ודומק:

כסס

פד א ב מיי פ"ג מהל' מירות הל' י':

פה ג מיי פ"ו מהל' שבועות הל' יח [ש"ע י"ד סי' רח סעי' ה]:

פו ד מיי פ"ו מהל' פסחדין הלכה ו':

פז ה מיי פ"ו מהל' שבועות הל' יח:

פח ו מיי שם פ"ד הל' טז וגירסתו חייב ועיין

בכ"מ סגנו שם טוש"ע י"ד סי' רלט סעי' טז:

פז ז מיי שם הל' ח וגירסתו פטור ועיין

בכ"מ סגנו שם טוש"ע שם:

צ ח מיי שם:

—●—

רבינו הגנאל

עליה ופריך איבעי חימא כשנשבע שלא אוכל כבר זו ואע"ג דכיון דאכל כזית ממנה עבר בשבועתו אמרי מגו דמהניא שאלה למשרא ליה כזית בתרא מהניא נמי לכזית קמא למפטרי למפרע: איבעי חימא כשנשבע שלא אוכלנה ולא מחייב עד דאכיל לה כולה מיהו אי שירי ממנה כזית חשוב לאתשולי עליה ואי לא לא: ואקשינן וכי אם אכלה כולה אינו נשאל עליה והא גבי נזירות דמנה הראשונה ושלמה והפריש עליה קרבן וקתני נשאל על הראשונה עלתה השניה בראשונה. ודחי' בשלא כיפר דכיון דלא כיפר עדיין לא השלימה והתניא כיפר כו'. ופריך רב אשי נזירות קא רמיז עלה דשבועה מי גרס לשניה שלא תחול במקום הראשונה הלא הראשונה שהיא בחוקת נזירות כיון שבטלה נמצאת מנינא לשניה: אמימר אמר אפי' אכלה כולה כיון דמחוסר מעשה נשאל עליה מגו דמהניא שאלה למלקות לפטור אם היה מוזיד מהניא נמי אכלה בשוגג לקרבן אבל כפתוהו על העמוד אינו נשאל עליה כדשמואל דאמר כפתוהו על פטור. והא שנייה דאמימר לענין כפתוהו ליתא ולא דמיא לדשמואל דהתם רץ ונפטרי בדינו אחרי כפייתה ודמי כמו שלקה. אבל האי לא רץ ועמוד להלקות ויש לו להשאל עד שילקה וקמייתא דאמימר איתא ושמעתא דבתרא ברורה היא לענין מלקות: אמר רבא שבועה שלא אוכל כבר זו אם אוכל זו (א) ואכל הראשונה בשוגג והשניה במזיד חייב. ראשונה במזיד ושניה בשוגג פטור. שתיהן

(א) ע' בתוס' כאן דכ"ה אמר פירוש דבני רבנו וגירסתו.